

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดของการบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหาร
 - 1.2 ความหมายการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา
 - 1.4 กระบวนการบริหารการศึกษา
2. การบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.3 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
3. สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
 - 3.1 สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
 - 3.2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
 - 3.3 ขนาดของสถานศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดของการบริหารการศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ดังนี้

ชร สุนทรายุทธ (2537 : 2) ได้ให้ความหมายการบริหารว่า เป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีการร่วมมือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2539 : 18) สรุปว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สมยศ นาวิการ (2544 : 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกองค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

1.2 ความหมายการบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวถึงการบริหารงานสถานศึกษา ดังนี้ ไพฑูรย์ ดิตตะ (2542 : 7) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันดำเนินงานให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม อาศัยทรัพยากรคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเพื่อให้ได้สมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ทั้งในและนอกโรงเรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544 : 158) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการในการวางแผน การจัดระบบงานตลอดจนเร่งรัดควบคุม และกำกับต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดมุ่งไปสู่จุดหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551 : 4) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (2552 : ออนไลน์) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่การให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม ให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

สรุปได้ดังนี้ การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดบริการทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารและทรัพยากรในการบริหาร เช่น บุคลากร นักเรียน การสอน หลักสูตร งบประมาณ สื่อ

การสอน เป็นต้น เพื่อที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามจุดหมายที่สถานศึกษากำหนด

1.3 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2544 : 21) กล่าวว่า การบริหารเป็นวิชาชีพ เพราะนักวิชาชีพต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักการทั่วไป วิชาการบริหาร และโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีอยู่ชี้ให้เห็นว่าต้องมีหลักการบริหารที่ไว้วางใจได้ โดยประสบความสำเร็จใน มาตรฐานของผลการปฏิบัติงานที่เป็น เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

พันทิพา มาลา (2546 : 16-17) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหาร มีดังนี้

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กับการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาการ (Technology) ด้านต่าง ๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น
4. การบริหารเป็นมรรควิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญ และความเสื่อมของสังคมในอนาคต
6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร ฉะนั้นความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่เป็นอันมาก
7. การบริหารเป็นลักษณะต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เอง ที่เป็นเครื่องมือแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหาร
8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์กรย่อมมีส่วนเกี่ยวพันกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีพอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันไม่อาจแยกจากกัน โดยเด็ดขาดได้ดังที่กล่าวกันว่า “การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน” ฉะนั้น การศึกษาวิชาการบริหารจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา มีความสำคัญ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคนและพัฒนาประเทศต่อไป

1.4 กระบวนการบริหารการศึกษา

มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดมุ่งหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
2. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน
3. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
4. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดมุ่งหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542 : 64-72) กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 10 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set objective) การพัฒนากลยุทธ์ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี
3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

4. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะ และวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

5. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

6. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินการ เป็นไปด้วยดีและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการ แก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

7. การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงาน ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียง ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการ ประสานงาน คือความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

8. การสื่อข้อความ (Communication) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

9. การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการ ประชาสัมพันธ์ (Public relations) แจ่มให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงาน จะหมายถึง วิธีการของสถาบันหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา / ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

10. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำระบบและกรรมวิธีในการบริหาร เกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

สมยศ นาวิการ (2544 : 24 – 25) กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ พิจารณาถึงความพร้อมของ องค์กร ตลอดจนปัจจัยที่ช่วยให้องค์กรหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย และจัดทำแผนงานขึ้นมา เพื่อดำเนินงาน

2. การจัดองค์กร หมายถึง การให้รายละเอียดงานทุกอย่างที่ต้องกระทำเพื่อความสำเร็จ ของเป้าหมายขององค์กร การแบ่งปริมาณงานทั้งหมดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติได้โดย บุคคลคนเดียว และการกำหนดคกไลของการประสานงานของสมาชิกขององค์กรเพื่อทำให้เป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน

3. การสั่งการ หมายถึง กระบวนการของการสั่งการและการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกของกลุ่ม

4. การควบคุม หมายถึง ความพยายามอย่างมีระบบเพื่อกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน การออกแบบระบบข้อมูลย้อนกลับ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า พิจารณามีข้อแตกต่างหรือไม่ และทำการแก้ไขใด ๆ ที่ต้องการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพยากรทุกอย่างขององค์การได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 18–26) ได้กำหนดขั้นตอนการบริหารโรงเรียนแก่นำปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดการ การพิจารณาระบบการจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้วัสดุ อุปกรณ์ให้คุ้มค่า เทคนิควิธีการ ตลอดจนกลยุทธ์ในการผ่อนคลายพันธนาการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การวางแผนงานโรงเรียน เป็นร่องรอยแสดงถึงการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทาง ดำเนินงานของโรงเรียน ที่แสดงให้เห็นการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การพัฒนาบุคลากร เพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมสำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน

4. การให้ขวัญและกำลังใจเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนการพัฒนางานของบุคลากร ซึ่งแนวทางการดำเนินงานจะบ่งบอกถึงการให้ความสำคัญกับงานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นลักษณะทางกายภาพที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างชัดเจน

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนในที่นี้หมายความครอบคลุมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับโรงเรียนในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

7. การรายงานผล เป็นร่องรอยที่รวบรวมผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย กระบวนการดำเนินพัฒนาทุกงานในโรงเรียน

ฟาโยล (พันทิพา มาลา. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก Fayol. 1916. **Fundamental of Management.** p.119) วิศวกรเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดในการบริหารแบบกระบวนการ ได้อธิบายว่ากระบวนการบริหารงานประกอบด้วยลำดับขั้นทางการบริหาร 5 ประการ คือ

1. การวางแผนหรือปฏิบัติ
2. การรวบรวมเครื่องมือ วัสดุ และกำลังคน
3. การสั่งการบังคับบัญชาให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่
4. การประสานงานของหน่วยต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน
5. การควบคุมให้งานทุกอย่างดำเนินไปตามที่ได้วางแผนไว้

กูลิก (พันทิพา มาลา. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก Gulick. 1937. **Papers on the Science to Administration.** p.13) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการบริหารไว้ 7 ประการด้วยกัน เรียกว่า “POSDCORB” กระบวนการนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific management) ซึ่งพยายามที่จะค้นหาวิธีการบริหารที่ดีที่สุด และได้สรุปกระบวนการบริหารนี้ไว้ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน หมายถึง การวางแผนงานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้
2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดทำโครงการแบบเป็นทางการของอำนาจหน้าที่ การสั่งการ ซึ่งใช้ในการจัดแบ่งการกำหนดและการประสานงานของหน่วยงานย่อย ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้
3. การบริหารบุคคล หมายถึง การจัดการด้านบุคลากรทั้งหมด ตั้งแต่การรับเข้าทำงาน การฝึกอบรม การรักษาสภาพการทำงานให้คืออยู่เสมอ
4. การอำนวยการ หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ และการสั่งการให้กิจการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะทั่ว ๆ ไป และในลักษณะเฉพาะ รวมทั้งให้คำแนะนำ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้นำของหน่วยงาน
5. การประสานงาน หมายถึง การร่วมมือกันในการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ให้ประสานงานสอดคล้องและกลมกลืนกัน
6. การรายงาน หมายถึง การจัดทำบันทึกรายงานและการตรวจสอบ
7. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรงบประมาณในรูปแบบการวางแผน การเงินการทำบัญชี และการควบคุมการเงิน

พิชัย บานัญชาติ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) กำหนดสิ่งที่ต้องการบรรลุ กำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่จะบรรลุผล มีการวางแผนเพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-based)

2. การจัดองค์การ (Organizing) ทั้งการจัดโครงสร้างองค์การ จัดคน จัดทรัพยากรต่างๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้

3. ภาวะผู้นำ (Leading) เป็นการกระตุ้นให้พนักงานทำงานให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ หรือไม่ต้องบังคับเพราะผู้บริหารคือผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องลงมือทำเองหรืองานสำเร็จโดยผู้อื่น จึงต้องใช้ภาวะผู้นำจูงใจคนให้อยากทำงานให้ดี กระตุ้นความกระตือรือร้นของคนในองค์การ ให้ทำงานหนักเพื่อบรรลุแผนงานที่สำคัญ

4. การควบคุม (Controlling) เป็นการติดตาม (Monitoring) และประเมินผลงาน (Evaluation) ว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์หรือไม่

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators, 1955 : 17) ได้เสนอกระบวนการบริหารการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน เป็นความพยายามที่จะปฏิบัติงาน ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการจึงได้ กำหนดงานที่จะต้องทำ วิธีที่จะทำ และจุดมุ่งหมายของการทำงานแต่ละอย่างไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ

2. การจัดสรรทรัพยากร โดยมีการจัดแบ่งทรัพยากรมนุษย์และมีिमมนุษย์ให้เป็นสัดส่วน

3. การเสริมกำลังบำรุง หมายถึงการบำรุงขวัญ กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

4. การประสานงาน หมายถึง การจัดให้มีผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยพบปะปรึกษาหารือ เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้ งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

5. การประเมินผล หมายถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขทุกระยะ และประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นว่าตรงกับแผนที่วางไว้หรือไม่ นับได้ว่าเป็นการสะดวกที่จะได้วางแผนใหม่เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

ฮอลท์ (Holt, 1990 : 7-10) ได้ระบุหน้าที่การบริหารไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

โบวี และคณะ (Bovee, et al. 1993 : 5) ได้เขียนไว้ใน “Management” ถึงหน้าที่การบริหาร ว่าเป็น กระบวนการบริหารเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยใช้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ทรัพยากรมนุษย์ (Human resources) ทรัพยากรทางกายภาพคือสภาพแวดล้อม (Physical resources)

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ ผู้วิจัยได้สรุป และสังเคราะห์หลักการ
บริหารงานวิชาการตามหลักการบริหาร 4 ด้าน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักการบริหาร 4 ด้าน

การบริหารงานวิชาการ ตามหลักการบริหาร 4 ด้าน	ผู้วิจัย				สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	โบวีร์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ประถมศึกษาแห่งชาติ	วิโรจน์ สารรัตน์	พงษ์ศักดิ์ ปัญญาผล	สมยศ นวigation	พิชัย บานเย็น
	ฟาโยล	กูลิค	ฮอลส์ท	เชียร์								
การวางแผน (Pianning)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การจัดองค์การ (Organizing)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การบริหารงานบุคคล (Staffing) (การจัดสรรทรัพยากร)		✓			✓		✓	✓	✓	✓		
การรายงาน (Reporting)		✓					✓			✓		
การสื่อข้อความ										✓		
การงบประมาณ (Budgeting)		✓								✓		
การนำ (Leading)			✓			✓		✓				✓
การอำนวยการ (Directing)												
การจูงใจ (การเสริมกำลัง) (Motivating)		✓								✓		
การสั่งการ (การตัดสินใจ) (Commanding)					✓		✓					
การประสานงาน (Coordinating)	✓	✓		✓						✓	✓	
การพัฒนาบุคลากร	✓			✓			✓			✓		
การควบคุม (Contorlling)	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การประเมินผล					✓							

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักการบริหาร 4 ด้าน หมายถึง การดำเนินการตามกระบวนการบริหาร 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ และ ด้านการควบคุม ส่วนกระบวนการอื่น ๆ เช่น การบริหารงานบุคคล (การจัดสรรทรัพยากร) การรายงาน การสื่อข้อความ การงบประมาณ จัดรวมอยู่ในด้านการจัดองค์การ และการอำนวยความสะดวก (การเสริมกำลัง) การสั่งการ (การตัดสินใจ) การประสานงาน การพัฒนาบุคลากร จัดรวมอยู่ในด้านการนำ

ด้านการวางแผน

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542 : 64-72) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set objective) การพัฒนากลยุทธ์ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

สมยศ นาวิการ (2544 : 24- 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ พิจารณาถึงความพร้อมขององค์การ ตลอดจนปัจจัยที่ช่วยให้องค์การหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย และจัดทำแผนงานขึ้นมาเพื่อดำเนินงาน

ภูลิก (พันทิพา มาลา. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก Gulick. 1937. **Papers on the Science to Administration.** p.13) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

พิชัย บานัญติ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน (Planning) กำหนด สิ่งที่ต้องการบรรลุ กำหนดวัตถุประสงค์ และขั้นตอนที่จะบรรลุผล มีการวางแผนเพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-based)

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators. 1955 : 17) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การวางแผน เป็นความพยายามที่จะปฏิบัติงานตรงกับเป้าหมายที่ต้องการจึงได้กำหนดงานที่จะต้องทำ วิธีที่จะทำ และจุดมุ่งหมายของการทำงานแต่ละอย่างไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้จึงสรุปได้ ดังนี้ การวางแผน (Planning) หมายถึงการกำหนดวิธีปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยกำหนดวัตถุประสงค์ และการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุด จากความพร้อมขององค์การ เพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-based)

ด้านการจัดองค์การ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542 : 64-72) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

สมยศ นาวิการ (2544 : 24-25) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดองค์การ หมายถึง การให้รายละเอียดงานทุกอย่างที่ต้องกระทำเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ การแบ่งปริมาณงานทั้งหมดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติได้โดยบุคคลคนเดียว และการกำหนดกลไกของการประสานงานของสมาชิกขององค์การเพื่อทำให้เป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน

กวลิต (พันทิพา มาลา. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก Gulick. 1937. **Papers on the Science to Administration.** p.13) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดองค์การ หมายถึง การจัดทำโครงสร้างเป็นทางการของอำนาจหน้าที่ การสั่งการ ซึ่งใช้ในการจัดแบ่งการกำหนดและการประสานงานของหน่วยงานย่อย ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้

พิชัย บานัญญาติ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การ (Organizing) ทั้งการจัดโครงสร้างองค์การ จัดคน จัดทรัพยากรต่างๆให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้จึงสรุปได้ ดังนี้ การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดระบบขององค์การ การจัดวางบุคลากร อำนาจหน้าที่ การจัดการทรัพยากรให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

ด้านการนำ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542 : 64-72) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

คูติก (พันทิพา มาลา. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก Gulick. 1937. **Papers on the Science to Administration.** p.13) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการอำนวยการ หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ และการสั่งการให้กิจการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะทั่ว ๆ ไป และในลักษณะเฉพาะ รวมทั้งให้ คำแนะนำ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้นำของหน่วยงาน

พิชัย บานญาติ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำ (Leading) เป็นการกระตุ้นให้พนักงานทำงานให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ หรือไม่ต้องบังคับเพราะผู้บริหารคือ ผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องลงมือทำเองหรืองานสำเร็จโดยผู้อื่น จึงต้องใช้ภาวะผู้นำจูงใจคนให้อยากทำงานให้ดี กระตุ้นความกระตือรือร้นของคนในองค์กรให้ทำงานหนักเพื่อบรรลุแผนงานที่สำคัญ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้จึงสรุปได้ ดังนี้ การนำ (Leading) หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจสั่งการ ด้วยการกระตุ้นทางอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ด้านการควบคุม

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์กรได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้อบรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542 : 64–72) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม (Controlling) หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยดีและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

สมยศ นาวิการ (2544 : 24–25) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม หมายถึง ความพยายามอย่างมีระบบเพื่อกำหนดมาตรฐานของการ ปฏิบัติงาน การออกแบบระบบข้อมูลย้อนกลับ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า พิจารณามีข้อแตกต่างหรือไม่ และทำการแก้ไขใด ๆ ที่ต้องการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพยากรทุกอย่างขององค์กรได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กร

พิชัย บานญาติ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม (Controlling) เป็นการติดตาม (Monitoring) และประเมินผลงาน (Evaluation) ว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์หรือไม่

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้จึงสรุปได้ ดังนี้ การควบคุม (Controlling) หมายถึง การติดตาม การประเมินผลงาน ที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์กร เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. การบริหารงานวิชาการ

ภารกิจของสถานศึกษา คือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวในการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร และการจัดการศึกษา ผู้บริหารทุกระดับจะต้องดำเนินการ หรือถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญลำดับแรกที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนัก เพราะการบริหารจัดการงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียน จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการบริหารงานวิชาการ และขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้สอดคล้องและแตกต่างในรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน หลักสูตร รวมทั้งการพัฒนาครูเพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้นมาใช้อำนวย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

เชอูไร กนกกังวานโรจน์ (2542 : 18) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ อบรม ศิลธรรม จรรยา และความประพฤติของนักเรียน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 60) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานทุกประเภทที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของครู และนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วินิจ เกตุขำ (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือสถานศึกษาเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ

กมล กู้ประเสริฐ (2545 : 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 8) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่

การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล การสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการหมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ อบรม ศิลธรรม จรรยา และความประพฤติของนักเรียนรวมทั้ง การพัฒนาครูเพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้นมาเอื้ออำนวย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องปฏิบัติเป็นอันดับแรก ซึ่งมีนักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษากล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 8) อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

วินิจฉัย เกตุขำ (2542 : 84) ได้อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียน เพราะงานวิชาการครอบคลุมด้านการเรียนการสอนของนักเรียน และการสอนของครูทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจึงเป็นงานวิชาการ มีข้อสรุปเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการว่าในเวลา 1 สัปดาห์ (35 ชั่วโมง) ใช้เวลา 12 – 13 ชั่วโมง ในการบริหารงานวิชาการ หรือผู้บริหาร โรงเรียนต้องใช้เวลา 35 – 40 เปอร์เซ็นต์ ของเวลาที่ใช้ในการบริหารงานทั้งหมดมาบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 11) กล่าวว่า การใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากรร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และงานบริหารทั่วไปแต่ละงานคิดเป็นร้อยละ 5 จากงานทั้ง 7 งานดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ และกำหนดสัดส่วนไว้มากที่สุดเมื่อเทียบกับงานอื่น ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านวัดผลประเมินผล ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านนิเทศการศึกษา ด้านส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่

จัดการศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอน ที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

2.3 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2537 : 16-17) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้ 9 งาน ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

เทศ แก้วกลีกรรม (2538 : 78) ได้สรุปขอบข่ายของงานวิชาการเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. การทำแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน
6. การวัดและประเมินผล

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจของงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตรคู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของครู

2. งานด้านการเรียนการสอน ปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ

3. งานสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด ทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงจุดประสงค์ เนื้อหาและ กิจกรรมของผู้เรียนและอาจเลือกใช้สื่อที่อยู่รอบตัวมาใช้ประโยชน์ เช่น วิทยุโรงเรียน

4. งานวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพ จัดทำธนาคารข้อสอบ มีการตรวจสอบ การจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวผู้เรียนให้ถูกต้องเรียบร้อย และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

5. งานห้องสมุด จัดทำและจัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับค้นคว้าหาความรู้ สำหรับครู และนักเรียนอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ

6. งานนิเทศการศึกษา จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินการกำหนดให้มีการให้มีการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการล่วงหน้าอย่างมีขั้นตอน ใ้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกำหนดหน้าที่และขอบเขตในการปฏิบัติงาน และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

8. งานส่งเสริมการสอน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน การแข่งขันตอบปัญหา การแสดงละคร ดนตรี กีฬา ตลอดจนเรื่องการสอนซ่อมเสริม

9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ จัดให้มีการประชุมครูในโอกาสต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 36) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานวิชาการประกอบด้วย 6 งาน ดังนี้

1. งานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
2. งานการสอนและการจัดการเรียนการสอน
3. งานกิจกรรมนักเรียน
4. งานสื่อการเรียนการสอน
5. งานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
6. งานการนิเทศการศึกษา

วิชัย ธรรมเจริญ (2541 : 15) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การเรียนการสอน
3. ห้องสมุด

4. การวัดผลและประเมินผล

วินิจฉัย เกตุขำ (2542 : 1–2) ได้แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการบริหารครูอาจารย์
2. งานเกี่ยวกับหลักสูตร
3. งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. งานเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอน
5. งานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
6. งานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชน

กมล ภู่งประเสริฐ (2545 : 9–18) กำหนดขอบข่ายงานการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียนรู้
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 145) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
 - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32 - 33) ได้ให้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 12 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 9) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 6 กลุ่มงาน ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. งานบริหารหลักสูตร
3. งานสื่อและนวัตกรรม
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานนิเทศภายใน
6. งานส่งเสริมวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้ระบุถึง ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการว่า ประกอบด้วย 17 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานประกอบการ และสถานที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
 - 1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ
 - 1.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลสารการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 1.4 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ประเมินผลและปรับปรุง
 - 1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติ
 2. การวางแผนงานด้านวิชาการ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 วางแผนงานด้านวิชาการโดยรวบรวมข้อมูล และกำกับ ดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการ
ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

3.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2 จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้

3.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.6 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้วย
โอกาสและมีความสามารถพิเศษ

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

4.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดย 1) จัดให้มีงานวิจัยและพัฒนา
หลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับ
โรงเรียนอื่น 2) จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) จัดให้มีวิชาต่าง ๆ
ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ 4) เพิ่มเติมเนื้อหา
สาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ้งมากสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา
ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้ปกครอง พิกุลและ
การศึกษาทางเลือก 5) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของ
ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก 6) สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัด
กระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมาย
พิเศษ

4.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผล
ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ
ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

5.7 ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่น

6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

6.1 กำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

6.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

6.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียน

6.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน

6.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

6.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่างๆ รายปี/รายภาคและตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบ

นอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษานุมัติการเทียบโอน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

7.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

7.2 พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

7.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการวิจัย

7.4 รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

8.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

8.2 จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชาห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการศูนย์วิทยบริการ (Resource Center) สวนสุขภาพสวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

8.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชนห้องสมุดสถาบันการศึกษาพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.4 ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

8.5 ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศ

9. การนิเทศการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

9.1 สร้างความตระหนักให้แก่ครู และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของ

แต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

9.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

9.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

10. การแนะแนว มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

10.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.2 จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

10.3 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

10.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่ครูแนะแนวครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

10.6 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

10.7 ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

10.8 ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

10.9 เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

11.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

11.2 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้งาน สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

11.3 จัดทำแผนสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)

11.4 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้นการมีส่วนร่วมและวงจรพัฒนาคุณภาพของเดมมิง (Deming cycle) หรือที่รู้จักกันว่าวงจร PDCA

11.5 ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

11.6 ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

11.7 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

12.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น ๆ

12.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

12.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ

12.4 พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

13.1 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

13.2 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

13.3 ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิทยาการในที่อื่น ๆ

13.4 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น เป็นต้น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

14.1 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและ สถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา

14.2 จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่ร่วมจัดการศึกษา

14.3 ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

14.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

14.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

14.6 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

15.1 ศึกษา และวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.2 จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.3 ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง

15.4 นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

15.5 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

16.1 ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

16.2 จัดทำหนังสือเรียน หนังสือประสบการณ์หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัดใบงานใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

16.3 ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบแบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.1 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

17.2 พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

17.3 พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้อรรถประโยชน์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆเกิดขึ้น โดยเฉพาะแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

17.4 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน

17.5 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ ผู้วิจัยได้สรุป และ สังเคราะห์การบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 สรุปและสังเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

สรุปและสังเคราะห์ การบริหารงานวิชาการ	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	กระทรวงศึกษาธิการ	อินเทอร์เน็ต สำนวนนาม	กมล ศิริบรรณ	กมล ภูประเสริฐ	ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์	สำนักงานการศึกษา	กรุงเทพมหานคร	เขต แคล้วคลาดภิรม	อุทัย บุญประเสริฐ	วิชัย ชรรณเจริญ	วิจิตร เกตุชา	รวม
1. การจัดการเรียนการสอน	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	9
3. การวัดผล ประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11
4. การนิเทศการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓			8
5. การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา	✓	✓				✓						✓	4
6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			9

สรุปได้ว่า การสังเคราะห์ การบริหารงานวิชาการ ตามกรอบงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ด้านจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านวัดผล ประเมินผล 4) ด้านนิเทศการศึกษา 5) ด้านส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 6) ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านพัฒนาหลักสูตร หมายถึง งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จัดทำหลักสูตร เอกสารหลักสูตรคู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้มีงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น
2. จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
3. จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ
4. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ่งมากสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการและการศึกษาทางเลือก
5. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก
6. สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

โดยให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา และนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

สังค อุทรานันท์ (2552 : 1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ด้านวัดผล ประเมินผล

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านวัดผล ประเมินผล หมายถึง งานวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพ จัดทำธนาคารข้อสอบ มีการตรวจสอบ การจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวผู้เรียนให้ถูกต้องเรียบร้อย และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ
2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา
3. วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียน
4. จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณี ที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน
5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
6. จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาคและ ตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
8. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านวัดผล ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน และการนำผลการเรียนในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยที่ผู้เรียนสะสมไว้จากสถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศ เป็น ผลการเรียนส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับใดระดับหนึ่งที่ผู้เรียนจะเข้าศึกษาต่อ

ด้านพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา หมายถึง งานเพื่อการเรียนการสอน จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตร กำหนดทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงจุดประสงค์ เนื้อหาและ กิจกรรมของผู้เรียนและอาจเลือกใช้สื่อที่อยู่รอบตัวมาใช้ประโยชน์ เช่น วิทยุโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง แนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหา และพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
2. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะ และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษา
3. พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อ และ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะแหล่งสื่อ ที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน
5. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้และ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา หมายถึง การจัดทำและการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

ด้านนิเทศการศึกษา

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านนิเทศการศึกษา หมายถึง จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการร่วมมือของผู้นิเทศกับครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้การศึกษาระดับต้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่ เสมอ อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุสูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การนิเทศการศึกษา หมายถึง แนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

2. จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

3. จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ด้านส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานที่ที่อื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง แนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา

2. จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่ร่วมจัดการศึกษา

3. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

6. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถานที่อื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสำรวจความรู้ของบุคคล ครอบครัวยุติธรรมและสถานศึกษาอื่น การวางแผนส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการ การสรุปการรายงานผลให้กับหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ

ด้านจัดการเรียนการสอน

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ด้านจัดการเรียนการสอน หมายถึง ปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ ด้านจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

3.1 สภาพการบริหารงานวิชาการ

สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ มีการกระจายอำนาจในการบริหารให้กับสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล ทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน จึงมีมีอัตราการเข้าเรียนของประชากรวัยเรียนสูงขึ้นในทุกระดับการศึกษา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2551 สูงขึ้น ทุกกลุ่มสาระ ทุกระดับชั้น เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2550 มีสถาบันการศึกษา ทุกระดับ จำนวนมาก และหลากหลายสาขา ทำให้ประชากรได้มีโอกาสในการเลือกศึกษาได้มากขึ้น (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2553 : 11) จะเห็นได้ว่าสภาพการบริหารงานวิชาการเป็นงานหนึ่งที่อยู่ในการบริหาร กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม ตามกรอบงานวิชาการ 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การนิเทศศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน

อื่นที่จัดการศึกษา และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

3.2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 การศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา เช่น พนักงานบริการ ในร้านค้าตลาด และโรงงาน เป็นต้น ส่วนภาคการผลิตมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือเพิ่มมากขึ้น ส่วนภาคการผลิตมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ถึงร้อยละ 91.79 ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาบางส่วน ไม่สอดคล้อง และไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านต่าง ๆ ยังมีน้อยทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน ส่งผลต่อการเดินทางไปสถานศึกษาของผู้เรียน(แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2553–2556 : 11) จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นงานหนึ่งที่อยู่ในการบริหาร กระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม ตามกรอบงานวิชาการ 6 ด้านได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การนิเทศศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 เพื่อให้ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานต่างกันลดลง และเท่าเทียมกันตามขนาดของสถานศึกษา

3.3 ขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษาเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน นอกจากนี้ ฮอยและมิสเคล (Hoy & Miskel) (คุณาวุฒิ เดชเสถียร. 2549 : 59) ได้กล่าวว่า ขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิผลของโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉลี่ยเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ (คุณาวุฒิ เดชเสถียร. 2549 : 59 ; อ้างอิงจาก อารุง จันทวานิช. 2527. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : แนวทางสู่การ

ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาประเทศ. หน้า 16) ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่โดยส่วนรวม จะจัดการศึกษาสามระดับ ในขณะที่เดียวกันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้น ม.3 และนักเรียนชั้น ม.6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านวิชาการ สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก (คุณาวุฒิ เดชเสถียร. 2549 : 59 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2532. **การศึกษาปัญหาขนาดของชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์หลายระดับ.** หน้า 211) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกียรติ อัมพรายน (คุณาวุฒิ เดชเสถียร. 2549 : 59 ; อ้างอิงจาก เกียรติ อัมพรายน. 2525. **ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก.** หน้า 156) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีสภาพไม่เหมาะสมในด้านการเรียนการสอน โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายต่อหัว สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากจะจัดการศึกษาสามระดับ และมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณมากกว่า ดังนั้น ขนาดของโรงเรียน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมหวัง พันชะลี (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยศึกษาใน 8 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลประเมินผล ด้านการสอนซ่อมเสริม ด้านนิเทศภายในและด้านกิจกรรมห้องสมุด ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการผู้บริหารได้จัดทำมากที่สุด คือ จัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ คิดเป็น ร้อยละ 86.80 รองลงมา ผู้บริหารถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักคิดเป็นร้อยละ 80.50 และผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 74.90 ปัญหาโดยภาพรวมจากความคิดเห็นของทั้งผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ กิจกรรมห้องสมุดและการสอนซ่อมเสริม

พิสิทธิ์ จันทระเนตร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการวางแผนงานวิชาการและการจัดการงานวิชาการ มีการปฏิบัติสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการและเมื่อศึกษา

เปรียบเทียบความแตกต่างโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีด้านสิ่งสนับสนุน และส่งเสริมงานวิชาการสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านที่มีปัญหาลดกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านผู้บริหาร เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอยู่ในระดับมาก คือ รัฐควรจัดอัตรากำลังครูให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์ ก.ค. รัฐควรพิจารณาเงินเดือนของข้าราชการครูให้มากกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น เพื่อจูงใจให้คนเก่ง คนดีมาเป็นครู รัฐควรยกระดับมาตรฐานทางด้านวิชาการของทุกโรงเรียนให้เท่าเทียมกัน งานด้านวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนควรจะนำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาความดีความชอบ

วิชิต บุญเลิศ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่ครูวิชาการโรงเรียน พบว่า ภาพรวมของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด และงานการประชุมอบรมทางวิชาการแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมีความสำคัญ 5 อันดับแรก คือการจัดทำแผนโครงการประจำปี การร่วมกันวางแผนการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน การสนับสนุนครูศึกษาหาความรู้ อบรมและศึกษาดูงาน การจัดสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอย่างเพียงพอ การร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

สนิท ชื้อสัตย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ในด้านการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานวิชาการเป็นรายด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

นวลจันทร์ หงส์อินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปฏิบัติจริง และปัญหาการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปฏิบัติจริงการ

บริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในงานวิชาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรด้านห้องสมุด และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ โดย ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับน้อย 3) ผลการเปรียบเทียบสภาพปฏิบัติจริงและปัญหาการบริหารงานวิชาการ 3.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพปฏิบัติจริงการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้าน การบริหารหลักสูตรและด้านห้องสมุด ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน 3.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพปฏิบัติจริง และปัญหาการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน 3.3 ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีสภาพปฏิบัติจริงการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ด้าน และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และ สื่อการเรียนการสอน สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ยงคัยุทธ เขื่อนขันธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการประเมินผลงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการดำเนินงานวิชาการและด้านการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินงานทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ ด้านการประเมินผลงานวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน 3) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน

จังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 5) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานวิชาการ มากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการไม่แตกต่างกัน และ 6) ผลการเปรียบเทียบปัญหา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ มากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดกลาง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

จารุณี ปานแดง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ความคาดหวังของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกประเด็น และทุกด้าน ความคาดหวังของผู้บริหารกับครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมทุกประเด็น แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคาดหวังของผู้บริหารที่เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูวิชาการกับไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการ โดยภาพรวมทุกประเด็นไม่แตกต่างกัน ความคาดหวังของครูที่เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูวิชาการ กับไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการ โดยภาพรวมทุกประเด็น ไม่แตกต่างกัน

สุรสิทธิ์ ถิตย์บุญครอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการทดสอบไค - สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีปัญหา

การบริหารงานวิชาการดังนี้ 1) ปัญหาการจัดห้องสมุดของเล่นมีปัญหาร้อยละ 96.0 2) ปัญหาการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวันมีปัญหาร้อยละ 89.6 3) ปัญหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาร้อยละ 88.8 4) ปัญหาของแนวการจัดประสบการณ์มีปัญหาร้อยละ 81.7 5) ปัญหาการประเมินพัฒนาการเด็กมีปัญหาร้อยละ 80.6 6) ปัญหาการนำแนวและแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้มีปัญหาร้อยละ 79.9 7) ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีปัญหาร้อยละ 77.7 8) ปัญหาการประชุมอบรมทางวิชาการมีปัญหาร้อยละ 74.1 9) ปัญหาการนิเทศภายในมีปัญหาร้อยละ 71.2 การเปรียบเทียบปัญหาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ที่ไม่แตกต่างกันคือ 1) ปัญหาการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน 2) ปัญหาวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน 3) ปัญหาการประเมินพัฒนาการเด็ก 4) ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก 5) ปัญหาการนิเทศภายใน และพบปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ 1) ปัญหาแนวการจัดประสบการณ์ 2) ปัญหาการจัดห้องสมุดของเล่นแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียน 3) ปัญหาการประชุมอบรมทางวิชาการแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษาของครูผู้สอน 4) ปัญหาการนำแนวและแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้แตกต่างกันตามประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

ชาติ ตั้งเยาว์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการครูสังกัดโรงเรียนในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 2) ศึกษาถึงสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ตามทรรศนะของข้าราชการครูสังกัดโรงเรียนในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ที่รับผิดชอบสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระเรียนรู้คณิตศาสตร์และกลุ่มสาระเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 52 คน โดยรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงในเนื้อหาและการทดสอบความเที่ยง โดยได้ค่าความเที่ยง 0.97 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.92) เป็นเพศหญิง ส่วนระดับการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.46) มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยอายุงาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.76) มีอายุงานในช่วง 28 - 34 ปี โดยมีอายุงานเฉลี่ย 29.29 ปี มีอายุงานมากที่สุด 39 ปี น้อยที่สุด 14 ปี และกลุ่มสาระเรียนรู้ที่รับผิดชอบสอน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.46) รับผิดชอบสอนมากกว่าหนึ่งกลุ่มสาระเรียนรู้ สำหรับการศึกษากับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ตามทรรศนะของ

ข้าราชการครูสังกัดโรงเรียนในเขตอำเภอเพียง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีทรรศนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเพียง จังหวัดน่านแสดงออกถึงลักษณะการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับหลักการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ศักดิ์ชัย ชัยสร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในครั้งนี้ ยึดขอบข่ายงานวิชาการตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 งานคือ 1) งานธุรการทางวิชาการ 2) งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) งานส่งเสริมวิชาการ 4) งานกลุ่มประสบการณ์ 5) งานวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมทั้ง 5 งาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่างานส่งเสริมวิชาการมีปัญหามากที่สุด ในส่วนแนวทางในการแก้ปัญหาแต่ละงานเห็นว่าควรมีการอบรม การนิเทศหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับงานธุรการทางวิชาการ งานกิจกรรมการเรียนการสอน งานส่งเสริมวิชาการ ร่วมกับการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของงานกลุ่มประสบการณ์ งานวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการจัดหางบประมาณมาสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของแต่ละกิจกรรม

ทักษิณ อารยะจารุ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงานและขนาดของสถานศึกษา และเพื่อนำเสนอปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารในภาพรวม และทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการตรวจสอบ และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงานและขนาดของสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดและแนวทาง

แก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้ ปัญหาในขั้นตอน การวางแผน คือ บุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการจัดทำ

คาร์ตัน พิมพ์อุบล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชคฤห์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน และครูวิชาการ จากโรงเรียนขนาดเล็ก 76 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 21 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน 299 คน ครูวิชาการ 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Independent samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชคฤห์ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ โดยรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การนิเทศภายใน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างไรก็ตาม 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชคฤห์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชคฤห์ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินดา อุตมาน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ข้าราชการครู จำนวน 329 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ ผลการวิจัยคือ 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามทัศนะของข้าราชการครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน และผู้สอนพบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญที่ .05 3) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของข้าราชการครูที่ปฏิบัติในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสถานศึกษา และด้านผู้ปกครองและชุมชน พบว่าโดยรวมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 5) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียน ในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีบุคลากรเกินเกณฑ์ แต่ขาดแคลน ผู้สอนในบางกลุ่มสาระ ขาดสื่อที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้งบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอส่วนข้อเสนอแนะ คือ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดสรรงบประมาณให้เท่าเทียมและต่อเนื่องในทุกสถานศึกษา จัดสรรอัตรากำลังแก่สถานศึกษาให้ครบทุกกลุ่มสาระ

อนุภาพ วาทีทอง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนคันทนาเยาว์ สำนักงานเขตคันทนาเยาว์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ประชากร ที่ศึกษา คือครูโรงเรียนคันทนาเยาว์ จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนคันทนาเยาว์ สำนักงานเขตคันทนาเยาว์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในขอบข่ายงาน 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมของครูด้านการตัดสินใจ รองลงมาคือการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน เป็นลำดับสุดท้าย

สรสิทธิ์ พรรณวงศ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้านมีผลการประเมินโครงการอยู่ในระดับดี เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย 2) ผลการประเมินการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายกิจกรรมพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกกิจกรรม เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ กิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ

กิจกรรมอบรมการผลิตสื่อ และพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษาด้วยระบบ ICT และกิจกรรมการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการ 3) ผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับผลการเรียน 3 ขึ้นไปตามเกณฑ์ระดับคุณภาพของ สมศ. ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2549 และปีการศึกษา 2551 ก่อนและหลัง การดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.28

เชสเตอร์ (Chester. 1966 : 413) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารงานวิชาการมีสมรรถภาพสูง เนื่องจากการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรม สาธิตวิธีการสอนเพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ จัดอภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอน จัดให้ครูในโรงเรียนมีการสับเปลี่ยนกันเขียนชั้นเรียนและสังเกตการสอนให้ครูมีเวลาสำหรับการสอนมากขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกวัสดุทัศนศึกษาวัสดุอุปกรณ์การสอน จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครู ส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับวิชาครู เพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน

แมคคาร์ธี (McCarthy. 1971 : 705-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครู พบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มครู เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกต การสอนการวัดผล และการประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านวิชาการและความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการทุกกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีบทบาทในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด มากกว่าการบริหารงานอื่น ๆ

แอกที (Agthe. 1980 : 3077) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรู้บทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูในสายงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูใหญ่และครูยอมรับว่า งานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะให้ทุกคนรับผิดชอบร่วมกัน 2) ครูใหญ่ทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษามากยิ่งขึ้น 3) ครูใหญ่และครูมีความคิดเห็นว่าโครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน และ 4) นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่จากผู้สั่งมาเป็นผู้ประสานงาน และมีการทำงานเป็นคณะมากขึ้น

ฟอสเตอร์ (Foster. 1981 : 2394) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน และครูที่มีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา เมืองซานฟรานซิสโก โดยศึกษาการบริหารงานวิชาการ 7 ด้านตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การบริหารเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน กิจกรรมนักเรียน การบริหารงานบุคลากร โครงสร้างองค์การ ความสัมพันธ์กับชุมชน อาคารสถานที่ และการเงินกับธุรการ ส่วนการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน ตามทัศนคติของครู พบว่า การบริหารงานบุคลากร โครงสร้างองค์การ กิจกรรมนักเรียน ความสัมพันธ์ชุมชนการเงินกับธุรการและอาคารสถานที่ จากผลงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับระดับการปฏิบัติงาน การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารงานบุคลากรสอดคล้องกันตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน และครูเป็นที่รับทราบได้ว่าความคิดเห็นระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงาน

ลู (Liu. 1985 : Abstract) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Instruction Leadership Behavior Questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียนจำนวนปีของการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และจำนวนของผู้ช่วยผู้บริหาร

อับบา (Abba. 1990 : 96) ได้ศึกษาถึง ความตึงเครียดระหว่างการรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจในนโยบายการศึกษาของประเทศไนจีเรีย พบว่า ความตึงเครียดดังกล่าวเกิดจากความแข็งตัวของนโยบาย ความขัดข้องด้านการบริหารเงินการไร้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร และความทันสมัยของการฝึกหัดครู กรณีนี้ครูส่วนใหญ่ต้องการการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากต้องรักษาความมั่นคงในอาชีพของตน ในขณะที่กลุ่มผู้บริหารการศึกษาต้องการกระจายอำนาจทางการศึกษามากกว่า

กู๊ดฮาร์ท (Goodhart. 1991: Abstract) ได้ศึกษาลักษณะของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ ซึ่งทำการวิเคราะห์โดยศึกษาผลผลิตทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียนและประสิทธิภาพของการวัดผล พบว่า ความเป็นผู้นำในด้านการจัดองค์กรของผู้บริหารควรมีคุณธรรม จริยธรรมของครูปฏิบัติการสอนและความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน และส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน

โจเซฟ และบิลล์ (Joseph & Bill. 1994 : 28) ศึกษาถึงกระบวนการการตัดสินใจในการกระจายอำนาจทางการศึกษาพบว่า 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงอาจจะมองไม่เห็นถึงระดับของการมอบอำนาจให้และความเป็นเจ้าของอำนาจในการตัดสินใจที่มีการเชื่อมโยงกับการกระจาย

อำนาจ 2) ผู้กำหนดนโยบายการศึกษาอาจมีการตอบสนองเมื่อแน่ใจว่า การกระจายอำนาจสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ 3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษาได้ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการบริหารการศึกษา 4) โครงสร้างของการกระจายอำนาจอยู่ในลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

5. สรุปการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ 2 ประเด็น คือ หลักการบริหาร จากการศึกษาทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีนักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอ หลักการบริหารไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การนำ และ 4) การควบคุม ส่วนการบริหารงานวิชาการ มีนักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษา ได้เสนอขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสรุปได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา 5) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และ 6) การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา ในการบริหารงานวิชาการตามหลักการบริหาร 4 ด้าน ของขนาดสถานศึกษา